

Tarih Derslerinde Kullanılan Görsel Materyallerin Öğrenci Tutumuna Etkisi¹

Kamuran Özdemir²

Özet

Ortaöğretimde okutulmakta olan tarih dersi, öğrencilere kültür ortamlarının ve medeniyetlerin farklılığı bilincini kazandırmak, öğrenilen fikirleri sorgulamak, görecelik kavramını kavramak, eleştiri becerisini kazanmak ve farklı kültürler bünyesinde evrenseli yakalama becerilerini geliştirmek gibi amaçlarla okutulmaktadır. Dersin işlenişinde kullanılan görsel materyaller bu amaçların olabilmelerini sağlayan değişkenlerden biridir. Görsel materyallerin tarih araştırmalarında ve tarih öğretiminde önemli bir yeri vardır. Öğretimi ilginç ve etkili bir biçime dönüştüren görsel materyaller şu şekilde sıralanabilir: Resimler ve fotoğraflar, minyatürler, gravürler, karikatürler, haritalar, grafikler ve zaman şeritleri. Bu çalışmada, Ankara Merkez ve Yozgat Akdağmadeni taşra ortaöğretim kurumları olmak üzere deneysel uygulama sonrasında öğrencilerin tarih dersine yönelik tutum ve değerleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Nicel araştırma yöntemli olan bu çalışmada deney ve kontrol gruplu deneme deseni uygulanmıştır. Deney grubunda ilgili konular tarihsel dokümanlar kullanılarak öğrenci merkezli yaklaşımla işlenirken, kontrol grubunda ise konular deney grubunda gösterilen materyallerin düz anlatımı yapılarak işlenmiştir. Uygulama süresince de deney grubuna görsel materyallerden oluşan dokümanlar kullanılarak ders işlenmiştir. Uygulama süreci sonunda ise deney ve kontrol grubuna “Tarih Dersi Tutum Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçeğe verilen cevaplar SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programında değerlendirilmiştir. Tutum ölçeğindeki 20 maddenin güvenilirliği $\alpha=0.909$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda

1 Bu çalışma, Kamuran ÖZDEMİR tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Prof. Dr. Refik TURAN danışmanlığında yürütülen “Ortaöğretim Tarih Derslerinde Kullanılan Görsel Materyallerin Öğrenci Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

2 Dr, Milli Eğitim Bakanlığı, kamur_77@hotmail.com, ORCID ID 0000-0003-0612-4672

(KMO=0.896>0,60) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %59.893 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Ölçekte 20 maddeden oluşmuş ve Likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. Araştırmada kullanılan likert ölçek kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini belirlemesi için çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanmıştır. Ölçek genel puanı ve faktör (boyut) puanları 5.00-1.00=4.00 puanlık bir genişliğe dağılmaktadır. Tutum ölçeği sonuçlarına göre deney grubu öğrenci tutumları daha olumludur. Taşra ve merkezde deney grubu öğrencilerinin tarih dersine yönelik tutumları benzerlik göstermektedir. Deney gruplarında taşra ve merkezde ki öğrenci tutumu kontrol grubu öğrenci tutumuna göre daha olumludur. Taşradaki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumları benzerlik göstermesine karşın merkezde bu durum deney grubu lehinedir.

1. Giriş

Ortaöğretimde okutulan tarih dersi öğrencilerin kendilerini kuşatan kültür dünyaları hakkında meraklarını gidermek; belli bir bilgi birikimi ve yeni araştırma metotları kazandırmak suretiyle öğrencilere dünyayı daha iyi tanıma ve toplumda sorumlu bir rol oynama imkânı sağlamak gibi amaçlarla okutulmaktadır. Bu amaçların olabilmesi içinde pek çok değişken vardır. Dersin işlenişinde kullanılan materyaller de bu değişkenlerden biridir.

Öğretme-öğrenme sürecinde öğretim materyalleri önemli bir yer tutmaktadır. Öğrencilerde amaçlanan bilgi, beceri, tutum ve değerleri geliştirmede kullanılan tüm araç-gereç ve kaynaklar öğretim materyalleri kapsamına girer (Paykoç, 1991). Öğrenme ve hatırlama üzerine yapılan araştırmalar, görülen bir resmin, haritanın, filmin, ya da okunan bir kitabın % 15'inin hatırlanabileceğini savunmaktadır. Göze ve kulağa hitap eden araçlar kullanılarak ders anlatılırsa bu oran % 20'ye ulaşır. Öğrenci harita, duvar resmi, poster, grafik ve elektronik araçları kendisi kullanarak bir konuyu anlatırsa öğrenme ve hatırlama % 80 düzeyine çıkmaktadır (Köstüklü, 1999). Bundan dolayı da öğretim sürecinde kullanılan materyaller; soyut şeyleri somutlaştırır, ilgileri uyandırır, zamandan tasarruf sağlar, güvenli gözlem yapma imkânı sunar. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olduğu gibi, tekrar kullanılır, içeriği basitleştirerek anlaşılmasını kolaylaştırır, öğrenilen bilgilerin hatırlanma düzeyini artırır (Yalın, 1999).

Öğretmenlerin görsel ve işitsel materyalleri kullandığı sınıflarda dersler daha zevkli bir şekilde işlenmekte olup, öğrencileri konuyu daha iyi kavramaktadırlar. Görsel ve işitsel araç ve gereçlerin neler olduğu, bu araç ve gereçlerin niçin gerekli olduğu ve nasıl temin edilip, nasıl kullanılacağı; araç ve gereç seçimindeki ölçütlerin iyi bilinmesi halinde eğitim ve öğretimde

kalitenin artacağı, daha başarılı öğrencilerin yetişeceği de bilinmektedir (Doğan,1998). Tarih derslerinden azami bir şekilde faydalanmak, birden çok öğretim stratejisi, teknik ve materyali kullanarak sağlanabilir. Çünkü “en iyi budur” diyebileceğimiz materyal ve öğretim yöntem tekniğinin olmadığı ortadadır. Ancak, öğretim yöntem-teknik ve materyallerinin iyi şekilde kombine edildiği başarılı ve verimli derslerden söz etmek mümkündür (Şimşek, 2003).

Tarih öğretiminde kullanılacak öğretim malzemeleri şu şekilde sınıflandırılabilir: Okuma malzemeleri, görsel-işitsel araçlar, nesnelere ve modeller, çevresel kaynaklar, geziler, tarih sergileri ve sözlü tarih (Paykoç, 1991). Görsel materyallerin tarih araştırmalarında ve tarih öğretiminde önemli bir yeri vardır. Çalışmanın bundan sonraki kısmında tarih öğretiminde kullanılan görsel materyallerin ne olduğu ve bu görsel materyallerin tarih eğitimine olan katkıları ele alınmıştır.

1.1 Tarih Öğretiminde Kullanılan Görsel Materyaller

Tarih öğretiminde kullanılan görsel materyaller arasında resim ve fotoğraflar çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü tarihte işlenen döneme ait resim ve fotoğraflar o dönem hakkında sözlerle anlatılması güç olan pek çok mesajı kolaylıkla verebilir (Köstüklü, 1999). Tarih konulu resimler, belli tarihsel olayların belli zamanlarda belli kişilerce görsel tasviridir. Resimler her zaman tarihsel gerçeği yansıtmayabilir. Ancak, resimsel kanıt ile öğrencinin görsel belleği gelişir ve tarihsel olayları hayal etmesi kolaylaşır (Şimşek, 2003). Tarih derslerinde kullanılacak yağlı boya resimler ise; belgesel resimler ve temsili resimler olmak üzere iki şekilde incelenebilir (Ata, 2002).

Tarih öğretiminde fotoğraf kullanılması, pedagojik olduğu kadar tarih metodolojisi açısından da önemlidir. Fotoğraf yakın dönemle uğraşan tarihçilerin kullanabileceği bir tarih belgesidir. Her fotoğraf çekildiği dönemin tarihini de içinde taşımaktadır. Fotoğraf, tarihi öğrenmeye ve zihinde canlandırmaya yardımcı olur. Bir olayı, bir gelişmeyi ya da tarihsel olguyu analiz edip yorumlamaya yarayan çok sayıda kaynaktan sadece biridir (Stradling, 2003).

Tarih öğretiminde kullanılacak diğer görsel materyaller ise resimsel kanıt olarak nitelenebilecek tarihsel olay kişi ya da tasvirlerinin Türk tarihi ve kültüründe en önemli örnekleri minyatürler ve gravürlerdir. Türk devlet geleneği içinde yer alan, birebir tasvir yapılmasının yasak olmasından dolayı, resimden üçüncü boyut olan derinliğin çıkarılarak, minyatür adı verilen yeni bir tarzın gelişmesine sebep olmuştur (Şimşek, 2003). Türk Dil Kurumunun sözlüğüne göre minyatür: çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık,

gölge ve hacim duygusu yansıtmayan, küçük, renkli, resim sanatıdır (Türk Dil Kurumu, 1998). Minyatürler de kendi aralarında siyasi hayatla ilgili, sosyal hayatla ilgili, kültürel hayatla ilgili, iktisadi ve askeri hayatla ilgili olarak sınıflandırılabilir (Uluçay, 1958). Gravürler ise Osmanlı'nın özellikle son dönemlerinde, Avrupalı seyyahların çabalarıyla taş, bakır, tahta veya çelik üzerine çizim suretiyle oluşmuştur (Şimşek, 2003).

Karikatürlerde son zamanlarda tarih öğretiminde kullanılabilir görsel materyaller arasında yer almaya başlamıştır. Sosyal ve siyasal karikatürler basılı kaynaklarda 18. yüzyılın başlarında okuma yazma bilmeyen halka olaylar ve kamusal ilişkilerle ilgili mesajlar vermek amacıyla kullanılmıştır. Gülünçleştirme, abartma, sembol, mizah ve ironi unsurları kullanılarak yapılan karikatürler, öğrenciye belli bir dönemde insanların ne düşündüğüne ilişkin sezgiler sunması ve çoğu kez bir konuyu metin kadar etkili bir özet halinde sunması dolayısıyla Avrupa ders kitaplarında yerini almaya başlamıştır. Yorumlamayı gerektirdiği için, öğrenciye söz konusu olay, konu ya da kişilerle ilgili daha önceki bilgilerden yararlanma fırsatı verirler (Stradling, 2003).

1.2. Tarih Dersi Tutum Ölçeği

Ölçeğin yapı geçerliği, ölçme aracının soyut bir olguyu ne derece doğru ölçebildiğini gösterir. Ölçülmek istenen kavramın ya da boyutun gelişimini etkileyen koşulların neler olduğu, boyutun ortaya nasıl çıktığı, tanımlanması, işlevi vb. konularında yardımcı olacak her türlü veri toplanarak yapı geçerliliğinin kapsamında değerlendirilir. Araştırmacının ölçek geliştirirken dayandığı kavramsal çerçeve, bu yapının diğer yapılardan hangi yönleriyle ayrıldığını ya da hangi yönlerden ilişkili olduğunu gösterir (Tavşancıl, 2006). “Tarih Dersi Tutum Ölçeği” nin yapı geçerliliği için faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi, birbiriyle ilişkili p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Açımlayıcı ve doğrulayıcı olmak üzere iki tür faktör analizi yaklaşımı vardır. Açımlayıcı faktör analizinde, değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle faktör bulmaya yönelik bir işlem; doğrulayıcı faktör analizinde ise değişkenler arasındaki ilişkiye dair daha önce saptanan bir hipotezin ya da kuramın test edilmesi söz konusudur (Büyüköztürk, 2007).

“Ortaöğretim Tarih Derslerinde Kullanılan Görsel Materyallerin Öğrenci Tutumuna Etkisi” konulu çalışmada, tutum ölçeği açımlayıcı faktör analizi için Ankara ve Akdağmadeni ortaöğretim kurumları onuncu sınıflarında eğitim gören 392 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

Öğrenciler hem Ankara’da hem de Akdağmadeni’nde deney ve kontrol gruplarına ayrılmışlar. Uygulama sonrasında tutum ölçeği her iki grupta da uygulanmıştır. Araştırmada yer alan öğrencilerin verdikleri cevapların kullanılabilirlik durumlarına göre bu sayı 198 olarak belirlenmiştir. Ölçeğe verilen cevaplar SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programında değerlendirilmiştir.

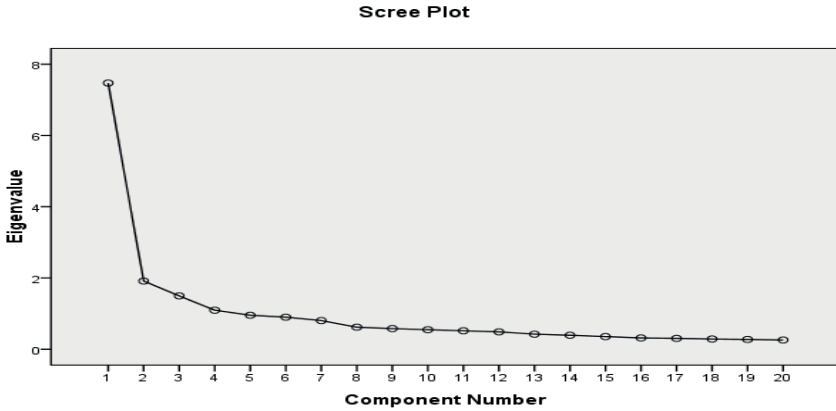
Tutum ölçeğindeki 20 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.909$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı (açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.896>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %59.893 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Bu durum anketin faktör analizi için uygun olduğu göstermektedir. Tarih dersi tutum ölçeği maddelerine ait faktör yapısı Tablo 1’te görülmektedir.

Tablo 1. Tarih Dersi Tutum Ölçeği Maddelerinin Faktör Yapısı

Boyut	Madde	Faktör Yüklü	Açıklanan Varyans	Cronbach's Alpha
F1m (Özdeğer= 7.472)	Tarih Dersi Beni Korkutur. *	0,764	15,605	0,791
	Tarih Dersi Sınavından Çekinirim. *	0,733		
	Tarih Dersi Bütün Dersler İçinde En Korktuğum Derstir. *	0,727		
	Tarih Dersi Çalışırken Canım Sıkılır. *	0,478		
	Tarih Dersinde Zaman Geçmek Bilmez. *	0,474		
F2m (Özdeğer= 1.914)	Yıllarca Tarih Dersi Okusam Bıkmam.	0,747	15,123	0,809
	Arkadaşlarımla Tarih Ders Konularımı Tartışmaktan Zevk Alırım.	0,726		
	Tarih Ders Konularını Severim	0,656		
	Tarih Dersinin Konuları Aklımı Karıştırır. *	0,611		
F3m (Özdeğer= 1.498)	Boş Zamanlarımda Tarih Dersi Çalışırım.	0,772	14,825	0,779
	Tarih Dersinin Gelmelerini Dört Gözle Beklerim.	0,759		
	Çalışma Zamanımın Çoğunu Tarih Dersine Ayırmak İsterim.	0,746		
	Boş Zamanlarımda Tarih Ders Konularını Okumaktan Zevk Alırım.	0,604		
	Diğer Derslere Göre Tarih Dersini Daha Çok Severek Çalışırım.	0,442		
F4m (Özdeğer= 1.095)	Tarih Dersi Benim İçin Gereksizdir. *	0,705	14,340	0,792
	Tarih Dersinin Yaşantımda Önemli Yararlar Sağlayacağına İnanırım.	0,683		
	Tarih Dersi Beni Huzursuz Eder. *	0,550		
	Tarih Dersine Girerken Büyük Sıkıntı Duyarım. *	0,544		
	Tarih Dersi Benim İçin İlgi Çekicidir.	0,501		
	Tarih Dersini Öğrenmek Hayatımı Renklendirir.	0,431		
Toplam Varyans %59.893				

* Olumsuz olarak işaretli maddeler

Tablo 1'e göre Tutum ölçeğinin faktör analizi değerlendirilmesinde özdeğeri birden büyük faktörlerin ele alınmasına, değişkenlerin faktör içerisindeki ağırlığını gösteren faktör yüklerinin yüksek olmasına, aynı değişken için faktör yüklerinin birbirine yakın olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olduğunu belirtmek üzere Şekil 1'te Tutum ölçeği faktör yapısı saçılım grafiği verilmiştir.

Şekil 1. Tutum ölçeği faktör yapısı saçılım grafiği

Şekil 1'de ki tutum ölçeği faktör yapısı saçılım grafiği incelendiğinde birinci faktörden sonra kırılımın gerçekleştiği görülmektedir. Bu sonuç ölçeğin tek faktörlü bir yapıda olduğunu göstermektedir. Tek faktörlü tutum ölçeğinin puanı hesaplanırken ölçekteki maddelerin aritmetik ortalaması alınarak ölçek puanı hesaplanmıştır. Ölçeğin puan aralığı 1 ile 5 arasında değişmektedir. Ölçek puanının artması derse yönelik tutumun yüksek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin kapsam geçerliğinin tespiti konusunda yapılan bu çalışmadan sonra ölçekte 20 maddenin olmasına ve bu maddelerinde 11'inin olumlu, 9'unun da olumsuz madde olmasına karar verilmiştir. Tarih dersi tutum ölçeği likert tipi bir tutum ölçeği şeklinde hazırlanmıştır. Likert tipi tutum ölçeklerinde birey, benimsediği ifadeleri işaretlemek yerine, verilen her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler içinde belirlemektedir (Tavşancıl, 2006). Son yıllarda ölçmede kullanılan değerlendirme araçları arasında öne çıkan bir derecelendirme şekli olan "Rubrik" (Rubric), öğrencinin gerçekleştirme

beklenen performans tanımlarının, farklı boyut ve düzeylere bölünerek bir ölçekte gösterilmesidir. Rubrik'te yer alacak değerlendirme ölçütlerinin, uygun durumlarda öğrencilerin de katılımı ile belirlenerek, öğrenci çalışmaya başlamadan önce verilmesi yol gösterici olacaktır. Belirlenen bu ölçütlerin öğrenciyle paylaşılması ise öğrenciden beklenenlerin somut bir biçimde ortaya konmasını sağlayacaktır. Böylece, değerlendirme süreci ile ilgili, öğrenciden ne beklendiği ve öğrencinin hangi ölçütlerle değerlendirileceği hakkında öğrenci ayrıntılı bilgiye sahip olacaktır.

Araştırmada kullanılan likert ölçek kişilerin verilen önermelerle ilgili görüşlerini belirlemesi için çok olumludan çok olumsuzu kadar sıralanmıştır. Buna göre olumlu maddeler (5) kesinlikle katılıyorum, (4) katılıyorum, (3) kararsızım, (2) katılmıyorum, (1) kesinlikle katılmıyorum şeklinde; ölçekte bulunan olumsuz maddeler ise; (5) kesinlikle katılmıyorum, (4) katılmıyorum, (3) kararsızım, (2) katılıyorum, (1) kesinlikle katılıyorum olarak kodlanmıştır. Faktör analizi sonrası ölçek genel puanı veya faktörlerdeki boyutlar hesaplanırken aritmetik ortalama alınır. Ölçek genel puanı ve faktör (boyut) puanları $5.00-1.00=4.00$ puanlık bir genişliğe dağılmaktadır. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenir. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde puan aralığı 1,00 - 1,79 Çok düşük; 1,80 - 2,59 Düşük; 2,60 - 3,39 Orta; 3,40 - 4,19 Yüksek; 4,20 - 5,00 Çok yüksek kriterlerine göre yorum yapılabilir. Yüksek puan olumlu tutumları yansıtmaktadır (Karasar, 2003).

Ankara ile Yozgat ili Akdağmadeni ilçesinde ortaöğretim kurumları tarih dersi öğretiminde görsel materyallerin kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile görsel materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin tarih dersi tutum ölçeği olumlu maddelerine verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12'de verilmiştir.

Tablo 2. Tarih Dersi Benim İçin İlgi Çekicidir. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Benim İçin İlgi Çekicidir.	Kontrol Grubu	96	3,510	1,248	0,127	-0,106	196	0,915
	Deney Grubu	102	3,530	1,264	0,125			

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin bu maddeden almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları arasında grup değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,106$; $p=0,915 > 0,05$). Bu maddeye öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 3. Tarih Ders Konularını Severim Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Ders Konularını Severim	Kontrol Grubu	96	3,080	1,228	0,125	-3,136	196	0,002
	Deney Grubu	102	3,620	1,169	0,116			

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,136$; $p=0,002 < 0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur ve tutumları da daha olumludur. Deney grubu öğrencileri tarih ders konularını bu şekilde daha çok sevdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4. Arkadaşlarıyla Tarih Ders Konularını Tartışmaktan Zevk Alırım. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Arkadaşlarıyla Tarih Ders Konularını Tartışmaktan Zevk Alırım.	Kontrol Grubu	96	2,390	1,496	0,153	-5,078	196	0,000
	Deney Grubu	102	3,390	1,291	0,128			

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak

anlamli bulunmuştur ($t=-5,078$; $p=0,000<0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamli olarak yüksek bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin tutumunun daha olumludur ve arkadaşlarıyla tarih ders konularını tartışmaktan zevk aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Boş Zamanlarımda Tarih Dersi Çalışırım. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamli Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Boş Zamanlarımda Tarih Dersi Çalışırım.	Kontrol Grubu	96	2,830	1,303	0,133	1,653	196	0,100
	Deney Grubu	102	2,550	1,114	0,110			

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamli bulunmamıştır ($t=1,653$; $p=0,100>0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 6. Boş Zamanlarımda Tarih Ders Konularını Okumaktan Zevk Alırım. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamli Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Boş Zamanlarımda Tarih Ders Konularını Okumaktan Zevk Alırım.	Kontrol Grubu	96	2,960	1,213	0,124	0,321	196	0,749
	Deney Grubu	102	2,900	1,255	0,124			

Tablo 6'ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamli bulunmamıştır ($t=0,321$; $p=0,749>0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 7. Yıllarca Tarih Dersi Okusam Bıkımam. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Yıllarca Tarih Dersi Okusam Bıkımam.	Kontrol Grubu	96	1,980	1,248	0,127	-2,779	196	0,006
	Deney Grubu	102	2,480	1,288	0,127			

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,779$; $p=0,006<0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksektir ve tutumu daha olumludur. Deney grubu öğrencileri yıllarca tarih dersi okusalar bıkmayacaklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 8. Diğer Derslere Göre Tarih Dersini Daha Çok Severek Çalışırım. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Diğer Derslere Göre Tarih Dersini Daha Çok Severek Çalışırım.	Kontrol Grubu	96	2,710	1,345	0,137	-1,061	196	0,290
	Deney Grubu	102	2,900	1,223	0,121			

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,061$; $p=0,290>0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 9. Çalışma Zamanının Çoğunu Tarih Dersine Ayırmak İsterim. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Çalışma Zamanının Çoğunu Tarih Dersine Ayırmak İsterim.	Kontrol Grubu	96	2,590	1,101	0,112	0,524	196	0,601
	Deney Grubu	102	2,510	1,150	0,114			

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,524$; $p=0,601 > 0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 10. Tarih Dersinin Gelmesini Dört Gözle Beklerim. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Tarih Dersinin Gelmesini Dört Gözle Beklerim.	Kontrol Grubu	96	3,220	1,523	0,155	1,753	196	0,084
	Deney Grubu	102	2,880	1,163	0,115			

Tablo 10'a göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,753$; $p=0,084 > 0,05$). Öğrencilerin cevaplarına göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 11. Tarih Dersinin Yaşantısında Önemli Yararlar Sağlayacağına İnanırım. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersinin Yaşantısında Önemli Yararlar Sağlayacağına İnanırım.	Kontrol Grubu	96	3,620	1,207	0,123	-2,847	196	0,005
	Deney Grubu	102	4,090	1,082	0,107			

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,847$; $p=0,005 < 0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Yani deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Görsel materyallerin kullanıldığı deney grubu öğrencileri kullanılan materyallerle orantılı olarak bir vizyon geliştirmiş ve tarih dersinin yaşantılarında yarar sağlayacağını inandıklarını belirtmişlerdir. Bu da tarih dersine yönelik tutumlarının olumlu olmasına neden olmuştur.

Tablo 12. Tarih Dersini Öğrenmek Hayatını Renklendirir. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersini Öğrenmek Hayatını Renklendirir.	Kontrol Grubu	96	3,090	1,430	0,146	-3,030	196	0,003
	Deney Grubu	102	3,680	1,276	0,126			

Tablo 12'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,030$; $p=0,003 < 0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Yani deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Deney grubu öğrencileri bu maddeye olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum

deney grubunun merkez ya da taşra olma durumuna göre de bir farklılık oluşturmamıştır.

Ankara ile Yozgat ili Akdağmadeni ilçesi ortaöğretim kurumları tarih dersi öğretiminde görsel materyallerin kullanıldığı deney grubu öğrencileri ile görsel materyallerin kullanılmadığı kontrol grubu öğrencilerinin tarih dersi tutum ölçeği olumsuz maddelerine verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21’de verilmiştir.

Tablo 13. Tarih Dersine Giverken Büyük Sıkıntı Duyarım. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Tarih Dersine Giverken Büyük Sıkıntı Duyarım.*	Kontrol Grubu	96	3,400	1,071	0,109	-1,824	196	0,068
	Deney Grubu	102	3,710	1,302	0,129			

Tablo 13’e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,824$; $p=0,068>0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 14. Tarih Dersi Bütün Dersler İçinde En Korktuğum Derstir. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Bütün Dersler İçinde En Korktuğum Derstir.*	Kontrol Grubu	96	3,710	1,205	0,123	-0,641	196	0,522
	Deney Grubu	102	3,820	1,316	0,130			

Tablo 14'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,641$; $p=0,522>0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 15. Tarih Dersi Benim İçin Gereksizdir. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Benim İçin Gereksizdir.*	Kontrol Grubu	96	4,070	1,181	0,121	-1,651	196	0,100
	Deney Grubu	102	4,330	1,037	0,103			

Tablo 15'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bu maddeden almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları arasında grup değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,651$; $p=0,100>0,05$). Bu maddeye öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 16. Tarih Dersi Sınavından Çekinirim. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Sınavından Çekinirim.*	Kontrol Grubu	96	3,140	1,228	0,125	0,399	196	0,689
	Deney Grubu	102	3,060	1,454	0,144			

Tablo 16'ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=0,399$; $p=0,689>0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 17. Tarih Dersinde Zaman Geçmek Bilmez. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Tarih Dersinde Zaman Geçmek Bilmez. *	Kontrol Grubu	96	3,180	1,322	0,135	-	196	0,158
	Deney Grubu	102	3,440	1,302	0,129	1,416		

Tablo 17'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,416$; $p=0,158 > 0,05$). Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 18. Tarih Dersi Beni Huzursuz Eder. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	TTesti		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Beni Huzursuz Eder.*	Kontrol Grubu	96	3,320	1,269	0,130	-	196	0,001
	Deney Grubu	102	3,910	1,109	0,110	3,482		

Tablo 18'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,482$; $p=0,001 < 0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 19. Tarih Dersi Beni Korkutur. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Beni Korkutur.*	Kontrol Grubu	96	3,490	1,223	0,125	-	196	0,710
	Deney Grubu	102	3,560	1,383	0,137			

Tablo 19'a göre araştırmaya katılan bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,372$; $p=0,710>0,05$). Bu maddeye öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Tablo 20. Tarih Dersinin Konuları Aklımı Karıştırır. Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersinin Konuları Aklımı Karıştırır.*	Kontrol Grubu	96	2,340	1,464	0,149	-3,898	196	0,000
	Deney Grubu	102	3,140	1,400	0,139			

Tablo 20'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-3,898$; $p=0,000<0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Deney grubunun bu maddeden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Tablo 21. Tarih Dersi Çalışırken Canım Sıkılır Puanlarının Grup Değişkenine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t Testi Sonuçları Değerleri

Madde	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	S _{hx}	T-Testi		
						t	Sd	p
Tarih Dersi Çalışırken Canım Sıkılır.*	Kontrol Grubu	96	2,730	1,357	0,139	-2,602	196	0,010
	Deney Grubu	102	3,230	1,327	0,131			

Tablo 21'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin bağımsız grup t testi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,602$; $p=0,010<0,05$). Söz konusu farklılık deney grubunun lehine gerçekleşmiştir. Bu maddesinden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

1.3. Sonuçlar

Araştırmanın sınırlılıkları içerisinde kalarak, elde edilen bulgulara dayalı elde edilen sonuçlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Geleneksel anlatım yöntemi genelde öğrenciyi pasif kabul ettiği için öğrencinin ilgisini çekecek albeniden uzak olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin, görsel materyallerin kullanımıyla kronolojik düşünme becerilerini, kavrama becerilerini, yaratıcı düşünme becerilerini, eleştirel düşünme becerilerini, tarihsel analiz ve yorum becerilerini, tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerilerini, tarihî yorumlarda bulunabilme ve bu doğrultuda "tarih"i anlama becerilerini geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Görsel materyallerin kullanımının öğrencileri, tarihinin zihinsel alışkanlıklarını kullanmaya yönlendirdiği tespit edilmiştir. Tarih derslerinde öğrencilerin, tarih ders kitaplarındaki bilgiler ile görsel materyaller arasında bağlantı kurarak, tarihsel anlatıları yeniden biçimlendirdikleri belirlenmiştir.

Görsel materyallerin, tarih öğretiminde önemli bir öğretimsel araç-gereç olduğu görülmüştür. Tarih öğretiminde görsel materyallerin kullanımının, öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi olumlu yönde arttırdığı gözlenmiştir. Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımının, öğrencilerin; üzerinde çalışma yapılan konuyu öğrenme, derse ilgiyi artırma ve bazı becerileri geliştirmede etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun, görsel materyallerle hazırlanan etkinlikler sayesinde daha iyi öğrendikleri, derse karşı ilgilerinin arttığı, ders kitabına bağımlılıklarının azaldığı, öğrendiklerinin kalıcı olduğu, dersi eskiye göre daha kolay öğrendikleri, derslerin monotonluktan kurtulduğu, derslerin daha zevkli ve eğlenceli geçtiği, bireylerin kendi tempolarına göre çalışabildiği belirlenmiştir.

Öğrencilerin ders kitabına bağlı kalarak işlenen geleneksel yöntemle karşın görsel ve işitsel kaynakların kullanıldığı görsel materyallerin uygulamalarını benimsedikleri görülmektedir. Öğrenciler görsel materyallerin uygulamaları sayesinde tarihi olayları daha detaylı öğrenme ve tarihsel kişilikleri daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadırlar.

Görsel materyallerin uygulamaları sayesinde tarih dersinde verilen bilgilerin inandırıcılık düzeyine ilişkin de olumlu düşünceler gelişmektedir. Tarih dersinde öğretmenin pasif, öğrencilerin aktif bir rol aldığı, öğrenciye ve öğretmene daha rahat bir sınıf ortamı sağlandığı, öğrencilerin aktif rol almasının öğretmenlik hissi verdiği ve hazırlanan öğretim materyalinin dersin uygulama sürecini kolaylaştırdığı görülmektedir. Görsel materyallerin, dersin içeriğinin daha zengin bir şekilde sunulduğu, birinci elden kaynaklarla çalışma fırsatı verildiği, üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Deney ve kontrol gruplarının tarih dersine yönelik tutumlarını belirlemek için yapılan uygulama sonucunda, gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Deney grubunun Tarih dersine yönelik tutumları öğrenim görmekte oldukları liselere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Kontrol grubunun Tarih dersine yönelik tutumları öğrenim görmekte oldukları liselere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tarih dersini görsel materyallerle uygulamanın geleneksel öğretim yöntemleriyle uygulamaya göre öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarını daha olumlu hâle getirmede farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir.

Görsel materyaller kullanılarak ders yapılan deney sınıflarında öğrencilerde ilgi ve merak uyandırmış, öğretmen ile öğrenci arasındaki etkileşimi olumlu yönde artırmıştır. Bu çalışmada görsellerle beraber ders akışı devam ettiği için öğrencinin ilgisi sunumda toplanmış, gürültü ortamı oluşmamıştır. Uygulama aşamasında öğrencilerin test bulgularının sonuçlarıyla ilgili kaygılarıyla karşılaşmıştır. Teste verdikleri cevaplardan öğretmenlerinin haberi olmayacağı, nota dökülmeyeceği ve sadece araştırma için kullanılacağı bilgisi öğrencileri rahatlatmış ve daha doğru cevaplandırmalarına neden olmuştur.

Uygulama yapılan okullarda teknolojik donanımın aynı olmadığı, bazı sınıflarda görsel sunumu kolaylaştıracak donanım mevcutken, bazı sınıflarda bu imkânların olmadığı belirlenmiştir. Hatta teknolojik donanımı olan bazı sınıflarda araç gereç eksikliğinden dolayı dersin ilk dakikalarının hazırlıkla ve araç gereç teminiyle geçmesi öğrencinin derse ilgisini soğutmakta ve bir gürültü ortamının oluşmasına neden olmaktadır. Öğretmen ancak teknik donanımı tamamladıktan sonra ders geçebilmektedir. Görsellerin kullanabilmesi için tüm okullar eşit imkanlara sahip değildir. Bu durum doğal olarak öğretmenin fiziki yetersizliklerden dolayı görsellere dayalı bir ders yapmak istememesine, öğrencilerde ise böyle bir durumun farkındalığının oluşmamasına ve derse pasif katılımlarıyla beraber dersle ilgili olumsuz tutum geliştirmesine neden olmaktadır.

Yapılan bu çalışma sonucunda görsel materyallerle hazırlanan etkinlikler sayesinde öğrencilerin derse karşı ilgileri artmış, dersler daha zevkli ve eğlenceli bir hal almıştır. Görsel materyallerin kullanımıyla tarih müfredatında yer alan becerilerin daha kolay ve daha üst seviyede geliştiği tespit edilmiştir. Görsel materyaller kullanılarak yapılan sunum esnasında öğrencilere verilen görseller tanımlandığı için, öğrenciler minyatür, gravür ve resmi tanıyıp ayırt edebilmişlerdir.

1.3.1. Tarih Dersi Tutum Ölçeği Puanlarına İlişkin Sonuçlar

Ölçeğin genel güvenilirliği çok yüksek bulunmuştur. Yapılan Barlett testi sonucunda faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre tutum ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır. Ölçeği oluşturan faktörlerin güvenilirlik katsayıları ve açıklanan varyans oranlarının yüksek olması ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir.

Görsel materyaller kullanılarak eğitim yapılan deney grubunda öğrencilerin tutumu görsel materyal kullanılmadan eğitim yapılan kontrol grubu öğrenci tutumlarına göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Taşra ve merkezdeki görsel materyaller kullanarak uygulama yapılan deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Tarih dersine yönelik tutumları benzerlik göstermektedir. Görsel materyaller kullanılarak eğitim yapılan deney grubunda öğrencilerin tutumu görsel materyal kullanılmadan eğitim yapılan kontrol grubu öğrenci tutumlarına göre daha olumludur. Taşra ve merkezdeki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tarih dersine yönelik tutumları benzerlik göstermektedir. Taşradaki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumları benzerlik göstermesine karşın merkezde bu durum deney grubu lehine gerçekleşmiştir. “Tarih Dersi Benim İçin İlgi Çekicidir”

maddesine, “Boş Zamanlarımda Tarih Dersi Çalışırım.” maddesine, “Boş Zamanlarımda Tarih Ders Konularını Okumaktan Zevk Alırım.” maddesine, “Diğer Derslere Göre Tarih Dersini Daha Çok Severek Çalışırım” maddesine, “Çalışma Zamanımın Çoğunu Tarih Dersine Ayırmak İsterim.” maddesine, “Tarih Dersinin Gelmesini Dört Gözle Beklerim.” maddesine öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

Deney grubunun “Tarih Ders Konularını Severim” maddesinden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin tutumunun daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Verdikleri cevaplara göre kendilerine görsel materyallerle ders anlatılan deney grubu öğrencileri tarih ders konularını bu şekilde daha çok sevdiklerini ifade etmişlerdir.

Deney grubunun “Yıllarca Tarih Dersi Okusam Bıkmam.” maddesinden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin tutumunun daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir. Verdikleri cevaplara göre kendilerine görsel materyallerle ders anlatılan deney grubu öğrencileri bu şekilde “yıllarca tarih dersi okusalar bıkmayacaklarımı.” ifade etmişlerdir.

Deney grubunun “Tarih Dersinin Yaşantımda Önemli Yararlar Sağlayacağına İnanırım.” maddesinden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Görsel materyallerin kullanıldığı deney grubu öğrencileri kullanılan materyallerle orantılı olarak bir vizyon geliştirmiş ve tarih dersinin yaşantılarında yarar sağlayacağını inandıklarını belirtmişlerdir. Bu da tarih dersine yönelik tutumlarının olumlu olmasına neden olmuştur.

Deney grubunun “Tarih Dersini Öğrenmek Hayatımı Renklendirir.” maddesinden aldıkları puan kontrol grubuna göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Deney grubu öğrencileri görsel materyallerle işlenen tarih dersini geleneksel yöntemle anlatılan derslere göre daha renkli buldukları için bu maddeye olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum deney grubunun merkez ya da taşra olma durumuna göre de bir farklılık oluşturmamıştır.

“Arkadaşlarımla Tarih Ders Konularını Tartışmaktan Zevk Alırım.” maddesine öğrencilerin verdikleri cevaplara göre kendilerine görsel materyallerle ders anlatılan deney grubu öğrencileri bu materyallere de dayalı olarak arkadaşlarıyla tarih ders konularını tartışmaktan zevk aldıklarını ifade etmişlerdir. “Tarih Dersi Beni Huzursuz Eder.” maddesinden, “Tarih Dersinin Konuları Aklımı Karıştırır.” maddesinden, “Tarih Dersi Çalışırken

Canım Sıkılır.” Maddesinden, “Tarih Dersi Çalışırken Canım Sıkılır.” maddesinden almış oldukları puan deney grubunun lehinedir.

“Tarih Dersi Beni Korkutur.” maddesine, “Tarih Dersinde Zaman Geçmek Bilmez.” maddesine, “Tarih Dersine Girerken Büyük Sıkıntı Duyarım” maddesine, “Tarih Dersi Bütün Dersler İçinde En Korktuğum Derstir.” maddesine, “Tarih Dersi Benim İçin Gereksizdir.” maddesine, “Tarih Dersi Sınavından Çekinirim.” maddesine öğrencilerin verdikleri cevaplara göre deney ve kontrol grubunun tutumları benzerlik göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Ata, B. (2002). Müzelerde ve tarihi mekânlarda tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Büyükköztürk, Ş. (2007). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, Y. (1998). İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıflardaki sosyal bilgiler dersi için gerekli görsel ve işitsel materyal üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Karasar, N. (2003). Bilimsel araştırma yöntemi. (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Köstüklü, N. (1999). Sosyal bilimler ve tarih öğretimi. Konya: Günay Ofset.
- Paykoç, F. (1991). Tarih öğretimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Stradling, R. (2003). 20. yüzyıl Avrupa tarihi nasıl öğretilmeli. (A. Ünal, Çev.). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.
- Şimşek, A. (2003). Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1), 141-155.
- Tavşancıl, E. (2006). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Türk Dil Kurumu. (1998). Türkçe sözlük. Ankara: TTK. Basımevi.
- Uluçay, M. Ç. (1958). Tarih Öğretimi (Çevre İncelemeleri). Öğretmen Cep Kitapları Yeni Matbaa.
- Yalın, H. İ. (1999). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

